

Dansk mediestøtte 1960-2014: Fra økonomisk kompensation til publicistisk motivation

Sofie Flensburg

MedieKultur 2015, 58, 85-103

Published by SMID | Society of Media researchers In Denmark | www.smid.dk

The online version of this text can be found open access at www.mediekultur.dk

Artiklen beskriver den danske mediestøttes historiske udvikling fra 1960'erne og frem til vedtagelsen af Lov om Mediestøtte i 2013. Denne kortlægning af både konkrete lovændringer og de bagvedliggende diskussioner og parlamentariske processer viser, at offentlig støtte til private medievirksomheder i løbet af de senere år er blevet et legitimt mediepolitisk reguleringsredskab. Det ses blandt andet i omlægningerne til direkte produktionsstøtte, i øgede krav til de støttede medier og i tydeligere mediepolitiske målsætninger. Samtidig har debatten om mediestøtte ændret sig fra at handle om beskyttelse af pressefriheden til at fokusere på sikring af den journalistiske og publicistiske kvalitet. Det danske mediestøttesystem har dermed nærmet sig de øvrige nordiske landes traditioner for kulturpolitisk medieregulering. I et mediesystem-perspektiv (Hallin og Mancini, 2004) kan dette ses som tegn på en styrkelse af demokratisk-korporative logikker og strukturer og som en modtendens til en stigende tilnærmelse til de liberale mediesystemer.

Indledning

Statsstøtte til private medier er et fællestreæk i de skandinaviske landes mediepolitik og bliver ofte fremhævet som et tegn på, at disse landes mediesystemer kan karakteriseres om demokratisk-korporative (Hallin & Mancini, 2004; Roppen, 2012; Blach-Ørsten & Willig,

2013). Men mens Sverige og Norge siden 1970'erne har søgt at regulere mediemarkeder gennem direkte støtteordninger, har spørgsmålet traditionelt været kontroversielt i Danmark. Indtil 2014 eksisterede der i Danmark ikke en egentlig mediestøttelov, og frem til 1980'erne var det et almindeligt politisk standpunkt, at der ikke var pressestøtte i Danmark (Flensburg, 2014). Det til trods for, at flere økonomiske særordninger siden 1960'erne i praksis havde begunstiget pressen betydeligt (Rambøll Management Consulting, 2009, p. 15).

Heller ikke presse- eller medieforskningen har beskæftiget sig indgående med de statslige støtteordninger. Undersøgelser af den danske mediestøtte har stort set været begrænset til lovforberedende udvalgsarbejder, og teoretiske analyser af mediestøttens funktion i det danske pressesystem er sparsomme. I de senere år er det dog såvel forskningsmæssigt som politisk blevet mere almindeligt at behandle mediestøtten som et væsentligt og selvstændigt element i den danske mediepolitik (Rambøll Management Consulting, 2009; Lund & Lindskow, 2011; Søndergaard & Helles, 2012). Den seneste ændring af støtteordningerne, der blev vedtaget af et splittet Folketing lige inden årsskiftet 2013-14, tyder desuden på, at mediestøtte hurtigt kan komme tilbage på den politiske dagsorden.

Denne artikels udgangspunkt er derfor at bidrage til at skabe et fundament for videre studier af mediestøttens betydning for udviklingen i det danske pressesystem. Artiklen bidrager således først og fremmest med en systematisk kortlægning af de forskellige støtteordningers udvikling og oprindelse set i et pressehistorisk perspektiv. Baggrunden for artiklen er et omfattende empirisk dokumentstudie af den lovgivningsmæssige udvikling og de politiske problemstillinger og konflikter, der har præget denne (Flensburg, 2014). Målet er at undersøge, hvordan de forskellige støtteordninger er blevet legitimeret mediepolitisk, og om dette har forandret sig over tid.

Demokratisk-korporativ indikator

Artiklen arbejder inden for et overordnet feltteoretisk perspektiv, hvor mediesystemet er defineret af relationerne mellem de økonomiske, journalistiske og politiske felter (Schultz *senere Willig*, 2007; Hallin & Mancini, 2004). Mediestøtten befinder sig midt i dette spændingsfelt, idet den er et politisk værktøj, der gennem regulering af de økonomiske forhold i medierne søger at påvirke udbuddet og udformningen af journalistiske produkter. Offentlig mediestøtte er dermed en oplagt genstand for analyser af de dynamikker, forhandlinger og magtkampe, der præger udviklingen i et mediesystem som det danske.

I Daniel C. Hallin og Paolo Mancinis komparative analyser af mediesystemer (2004, p. 161) i den vestlige verden tillægges offentlig mediestøtte en væsentlig betydning som indikator for den demokratisk-korporative model. Offentlig mediestøtte er således symbol på et tæt og tillidsbåret forhold mellem stat og medier, hvor medierne opfattes som en form for social institution, der varetager væsentlige demokratiske opgaver i samfundet, og som staten har et ansvar for at sikre (Hallin & Mancini, 2004, p. 161).

De skandinaviske mediestøtteordninger kan dermed ses som en slags videreførelse af den tætte forbindelse mellem det politiske og journalistiske system, som eksisterede under partipressen, hvor avisredaktionerne udsprang af og repræsenterede de fire store partier (Schultz, 2007, p. 7). Lund og Lindschow (2011, pp. 51-59) beskriver denne udvikling som en overgang fra "partiautoriseret flersidig" til "folketingsautoriseret alsidighed", og peger dermed på, at mediepolitikken gik fra at skulle gavne de fire store partier ligeligt til at skulle gavne demokratiet og det parlamentariske system som helhed. Dermed afspejler mediestøttepolitikken udviklingen fra parti- til omnibuspresse, da omnibusaviserne netop var kendetegnet af et bredere indhold og af idealer om tilstræbt objektivitet (Hjarvard, 1995).

De demokratisk-korporative mediesystemer er altså i dag kendetegnet ved en mindre grad af direkte partipolitisk tilknytning end tidligere, omend de største dagblade fortsat bekender sig til et ideologisk grundsyn. De demokratisk-korporative strukturer kommer desuden til syne i stærke public service-traditioner og pressenævnsystemer (Hallin & Mancini, 2004, p. 68). Mens pressens frihed og afstanden til statsmagten er det mest afgørende princip i de liberale mediesystemer, som eksisterer i USA og England, er der altså en større accept af statslig regulering i fx de skandinaviske lande (Hallin & Mancini, 2004, p. 68).

Ifølge norske Trine Syvertsen er dette udtryk for en kulturpolitisk tilgang til mediepolitikken, hvor mediepolitiske tiltag legitimeres i behovet for at styrke folkeoplysning og demokratisk deltagelse (Syvertsen, 2004b, p. 17). Det "kulturpolitiske reguleringsregime" identificeres blandt andet i mål om at styrke mangfoldighed og pluralisme, demokrati og offentlighed og at styrke kultur, identitet og sprog (Syvertsen, 2004a, p. 74). Denne kulturpolitiske logik har ifølge Syvertsen været dominerende i mediepolitikken, men er de senere år blevet udfordret af mere forbrugs-, konkurrence- og erhvervspolitiske argumenter om fx at styrke medievirksomhedernes konkurrencedygtighed (Syvertsen, 2004b, p. 22).

Også Hallin og Mancini (2004, p. 251) peger på, at de demokratisk-korporative mediesystemer er under forandring og bevæger sig i en mere markedsstyret og liberal retning. I en dansk kontekst er denne udvikling blevet identificeret i teorien om opkomsten af *segmentpressen*. Ida Willig (tidligere Schultz, 2007) argumenterer for, at ændringerne i de redaktionelle, ledelsesmæssige og økonomiske forhold i pressen tyder på en radikal ændring af pressesystemet i en mere økonomisk retning. I segmentpressen er medieledelsen mere kommerciel, annoncemarkedet mere dominerende, og læserne forstås i højere grad som forbrugere (Schultz, 2007, p. 16). I et feltteoretisk perspektiv har pressesystemet altså i udviklingen fra parti- til omnibus- og frem til segmentpressen flyttet sig fra i høj grad at være konstitueret af det politiske felts logikker og værdier til i stigende grad at operere inden for det økonomiske felts principper (Schultz, 2007, p. 16).

Hvorvidt og hvordan mediepolitikken har udviklet sig i takt med disse forandringer i pressen, ved vi dog ikke meget om. Trine Syvertsen (2004b, p. 36) peger på, at den europæiske mediepolitik overordnet bliver mere konkurrenceorienteret og erhvervspolitisk, i takt med at medierne i stigende grad forstår sig selv som "forretningsmæssige aktører". Det ses bl.a. i et øget politisk fokus på at opbygge en national medieindustri og at forbedre medi-

ernes produktionsforhold (Syvertsen, 2004b, p. 19). Syvertsen (2004b, p. 37) identificerer desuden en mindsket tillid mellem stat og medier, der blandt andet har ført til en øget detailregulering af særligt radio/tv-området.

De følgende afsnit undersøger, om disse tendenser kan spores i den danske mediestøttepolitik, og om de mediepolitiske forandringer kan give nye perspektiver på ændringerne i det danske mediesystem. Undersøgelsen baserer sig på analyse af politiske dokumenter fra forskellige led i den parlamentariske proces, der både behandles kildekritisk i klassisk historisk forstand og mere tekst- og diskursanalytisk. Således anvendes bekendtgørelser og lovttekster til at dokumentere støtteordningernes rent lovgivningsmæssige forandringer. Referater af politiske forhandlinger, udvalgsbetænkninger osv. bruges til at identificere begrundelser, politiske diskussioner og ideologiske modsætningsforhold. Kommissionsbetænkninger og andre forberedende rapporter inddrages som kilder til at forstå, hvordan mediepolitikken legitimeres i forhold til det omkringliggende samfund – herunder ikke mindst i forhold til medierne.

Artiklen veksler altså mellem at kortlægge den rent lovgivningsmæssige udvikling og de sociale strukturer, som politikken både præger og er konstitueret af. Denne tilgang er inspireret af den institutionelle historieskrivning, der undersøger, hvordan et politisk område opstår og forandres i et samspil mellem ideologiske, diskursive og institutionelle processer (Åkerstrøm Andersen, 1995).

Artiklen går kronologisk frem og starter med kort at opridse den historiske udvikling af de mediestøtteforanstaltninger, der eksisterede indtil 1960'erne. Herefter behandles mere grundigt de forskellige mediepolitiske lovgivningsprocesser og udvalgsarbejder, der har præget udviklingen siden 1960'erne. Artiklen afsluttes med en mere teoretisk funderet analyse, der diskuterer, hvad mediestøttens udvikling fortæller om forandringerne i det danske mediesystem igennem perioden.

Privilegier og særordninger

Mediestøtte i Danmark går tilbage til 1700-tallet, hvor kongen nedsatte taksterne for levering af udvalgte aviser, og også tilskud og legater til enkelte journalister og redaktører blev anvendt som mediepolitiske redskaber til at sikre kongemagten (Lund & Lindskow, 2011, p. 48). Med indførelsen af demokrati ændrede de mediepolitiske mål sig i retning af at sikre ytringsfriheden og styrke den opblomstrende partipresse. Adgangen til portolettelserne blev udvidet, så de forskellige partiers aviser havde lige adgang (Lund & Lindskow, 2011, p. 50). Med partipressens gradvise tilbagegang i årene omkring Anden Verdenskrig, et øget fokus på pressefrihed og udbredelsen af radio og tv blev mediepolitiske spørgsmål stadig mere aktuelle.

Et eksempel på det er en række folketingsdebatter op igennem 1960'erne, hvor aviserens lavere portobetaling blev diskuteret. Ordningen skabte et underskud hos postvæsenet, og skiftende ministre forsøgte derfor at hæve priserne på levering af aviser og tidsskrifter.

Forslagene blev af flere omgange nedstemt med henvisning til avisernes funktion i samfundet. Venstres N. Chr. Christensen argumenterede fx for at bevare portopriserne lave, fordi "både pressen og tidsskrifterne hører med til en demokratisk, folkestyret stats funktioner" (Folketingstidende 1962-63, sp. 2697).

I citatet ligger en kulturpolitisk forståelse af, at staten bør tage økonomiske hensyn til pressen, fordi den spiller en afgørende rolle for det politiske system. Dermed står det som et af de tidligste spor af en begrundelse for økonomisk begunstiggelse af pressen – selvom de borgerlige partier var principielt imod pressestøtte og derfor ikke benævnte portolettelserne som sådan. Socialdemokratiet var derimod tilhængere af indførelse af direkte pressestøtte, men gik ind for en forhøjelse af portoen.

Dette politiske modsætningsforhold må forstås i sammenhæng med den historiske kontekst og partipressens struktur. Den socialdemokratiske presse var betydeligt mere økonomisk presset end den borgerlige og havde derfor en interesse i udviklingen af selektiv støtte til mindre aviser a la den, der senere blev indført i Norge og Sverige. Den borgerlige presse bekæmpede derimod tiltag, der kunne påvirke markedsforholdene til konkurrentens fordel. Generelle ordninger som portolettelserne fastholdt derimod den eksisterende avisstruktur ved at fordele de økonomiske fordele ligeligt blandt dagbladene.

Mens de lave portopriser blev diskuteret ved flere lejligheder og i tiltagende grad blev behandlet som et mediepolitisk spørgsmål, blev det, der senere skulle vise sig at blive langt den største økonomiske begunstiggelse af pressen – 0-momsen¹ – indført uden videre diskussioner eller medieideologiske begrundelser. Allerede med omsætningsafgiftens (omsens) indførelse i 1962 blev avisernes papirindkøb fritaget, og i 1967 blev også *avissalget* fritaget moms. Der findes dog ingen officielle begrundelser for disse beslutninger i hverken lovttekster, ordførertaler eller folketingsdebatter (Mortensen, 2013, p. 2). Et socialdemokratisk folketingsmedlem argumenterede specifikt for fritagelsen af aviserne ved at udtale, at "vi ikke i et demokratisk samfund må beskatte det frie ord" (Folketingstidende 1966/67, sp. 2723). Flere kommissionsrapporter har fremhævet denne formulering som den oprindelige begrundelse for indførelse af 0-moms til bladene, men det kan ikke betragtes som en officiel formålsklæring. Derimod var de forskellige politiske begrundelser for at fritage visse produkter for moms splittede, og de officielle lovttekster tvetydige (Mortensen, 2013, p. 1).

'Den gule betænkning'

Sideløbende med indførelsen og fastholdelsen af disse indirekte støtteordninger begyndte diskussionerne om pressestøtte at spire. Over hele Skandinavien gik særligt den venstreorienterede presse tilbage, og i såvel Danmark som i Norge og Sverige blev der stillet forslag om indførelse af støtte til skrantende aviser. I Danmark blev der i 1967 nedsat et udvalg, der skulle undersøge "dagspressens situation" og stille forslag til, hvordan den kunne forbedres (Betænkning nr. 536, 1969).

Et af udvalgets udgangspunkter var, at den ulige tilbagegang for partiaviserne udgjorde et demokratisk problem, fordi udbuddet af aviser ikke svarede til den parlamentariske sammensætning. Som det beskrives i betænkningen *Dagspressen og Samfundet*: "I de middelstore provinsbyer dækker et venstreblad nu 60-70 % af husstandene, skønt partiet kun har 10-20 % af stemmerne; socialdemokratiet har 40-50 % af stemmerne, men deres avis kun ca. 15 % af oplaget" (Betænkning 536, 1969, p. 10).

Det var denne type bekymring, der blev baggrunden for, at Norge og Sverige i de følgende år indførte direkte støtte til de aviser, der risikerede at bukke under for en stærkere konkurrent (Roppen, 2012, p. 7). I Danmark slog argumentet dog aldrig for alvor igennem andre steder end på den yderste venstrefløj. Hverken pressen selv eller flertallet i dagspressseudvalget mente, at bekymringen for partipressens tilbagegang retfærdiggjorde indgreb i den fri konkurrence og frygtede, at resultatet ville blive politisk regulering af det redaktionelle arbejde (Lund & Siune, 1981/82, p. 353). Flertallet i udvalget afviste derfor i 1969 indførelsen af direkte driftsstøtte og anbefalede i stedet at bevare de eksisterende ordninger. Begrundelsen var, at driftstilskud ville indskrænke "bladenes uafhængighed", mindske "deres incitament til at klare sig på længere sigt" og være en "direkte indgriben i konkurrencemekanismen" (Betænkning 536, 1969, pp. 57-60). Dertil kom, at udvalget vurderede, at det allerede var for sent at bremse ændringerne i mediestrukturen.

Selvom den såkaldt 'gule betænkning' fra 1969 afviste direkte pressestøtte, som det blev udviklet i Norge og Sverige, står rapporten fortsat som et centralt mediepolitisk dokument, der udtrykker nogle af grundtankerne bag dansk presse- eller mediestøtte. På den ene side markerer begrundelserne for ikke at indføre direkte støtte et erhvervspolitisk syn på medierne, hvor der argumenteres for at beskytte den fri konkurrence og sikre mediernes økonomiske bæredygtighed. På den anden side indeholder rapporten et langt afsnit om "dagspressen og samfundet" med begrundelser for, at "samfundsmagten viser dagspressen særlig interesse" (Betænkning 536, 1969, p. 9). Her beskrives en række af "opgaver", som pressen løser for staten. De består bl.a. i at orientere af læserne "om alle begivenheder og udviklingstendenser, som har betydning for befolkningen som helhed", at sætte disse informationer "ind i en sammenhæng, der giver dem mening", "at yde egne bidrag til diskussionen" og "viderebringe alle relevante indlæg" (Betænkning 536, 1969, p. 9). Det understreges desuden, at alene dagspressens rolle i det politiske system legitimerer dens særstatus – betænkningen ekspliciterer ligefrem, at "ulykkesreportager, sportsstof og den rent underholdende læsning" ikke hører under disse opgaver (Betænkning 536, 1969, pp. 9-10).

Betænkningen demonstrerer altså en mediepolitisk dobbelthed, idet direkte pressestøtte afvises med henvisning til primært erhvervspolitiske og liberalistiske værdier, mens de indirekte ordninger legitimeres udpræget kulturpolitisk. Oprettelsen af Dagspressens Finansieringsinstitut (DFI) i 1970, der blev et resultat af 'den gule betænkning' illustrerer denne dobbelthed. Instituttet var selvejende, administreret af pressen og finansieret delvist af staten, delvist af pressen selv gennem en frivillig papirafgift. DFI skulle først og fremmest yde sikkerhed til medier, der skulle optage lån til teknologiske omlægninger. Staten bevil-

gede desuden årligt to millioner kroner, der skulle fordeles som mindre tilskud. Det blev officielt anset som en betaling for offentliggørelser af klasselotteriets trækninger i aviserne, hvorved der kunne argumenteres for, at der ikke var tale om direkte statsstøtte (Lov nr. 214, 1970).

DFI blev altså en form for erhvervsstøtteforanstaltning, der nærmere sigtede på at hjælpe skrantende medievirksomheder med at klare sig end på at regulere journalistikken. Det fremgår dog samtidig af Loven om DFI, at formålet var at "sikre et større og mere varieret udbud af aviser, end markedsvilkårene i sig selv ville føre til, fordi det anerkendes, at aviserne har en særlig betydning for samfundet" (Lov nr. 214, 1970). På den måde blev instituttet også tillagt en markedsregulerende funktion, der skulle fremme kulturpolitiske interesser. Allerede i 1974 blev det statslige tilskud til instituttet fordoblet, og i starten af firserne nåede det op på 14 millioner kroner, samtidig med at formuleringen om, at det var en betaling for lotteriresultater, forsvandt ud. På den måde nærmede ordningen sig de mere direkte støtteordninger, men beløbene kom aldrig op i nærheden af de norske og svenske tilskudsordninger eller af de økonomiske fordele, som aviserne hentede gennem fritagelsen fra moms og de lave portopriser.

Mediekommissionen

1980'erne lagde op til store forandringer på det mediepolitiske område med nedsættelsen af den 61 personer store mediekommission. Kommissionen skulle behandle både medierne og politikken omkring dem mere samlet og blandt andet se på støtteordningerne til pressen. Den største konsekvens af kommissionsarbejdet blev oprettelsen af TV2, men mindre ændringer af mediestøtteordningerne blev også foretaget. Blandt andet blev tilskuddet til DFI forøget, så der nu også kunne ydes støtte til nødlidende aviser og til etablering af nye blade. Modtagergruppen til både DFI-midler og 0-moms blev udvidet, så også publikationer, der udkom på månedsbasis, fik adgang til støtteordningerne, der hidtil stort set havde været forbeholdt dagbladene (Lov nr. 192, 1984; Lov nr. 261, 1981). Betænkningerne fra mediekommissionen indeholdt også forslag om "distributionsstøtte" og "annoncekompensation" til mindre og økonomisk svagere aviser, men der skulle gå flere år og endnu et udvalgsarbejde, før disse tanker skulle føre til politisk handling.

Selvom 1980'erne altså ikke bød på de store lovgivningsmæssige forandringer af mediestøtten, giver såvel folketingsdebatter og kommissionsbetænkninger fra perioden et indblik i de mediepolitiske forandringer og argumenterne for de økonomiske støtteordninger. Fx forholdt Mediekommissionen sig i den anden betænkning fra 1983 til, hvad pressens samfundsrolle var. Her lyder det, at pressens "vigtigste" og "egentlige opgave" er, "at udkomme til tiden" og "inden for den givne, ofte historisk bestemte ramme, at levere det bedste produkt" (Betænkning 972, 1983, p. 88).

I modsætning til 1969-betænkningen, hvor pressens politiske funktioner var i fokus, lægges der altså her vægt på de publicistiske produkter og forbrugernes interesser. Den

gule betæknings konklusioner om, at pressens særstatus i samfundet udelukkende er legitimeret af dens politiske og demokratiske funktioner, var nu omstridte og blev betegnet som "asociale" af dele af kommissionen: "[...] et sådant pressepolitisk udgangspunkt i de politiske funktioner er skævt i forhold til [...] læsernes situation og behov" (Betænkning 972, 1983, p. 91).

Denne fløj af kommissionen argumenterede for, at befolkningen også havde brug for "anden trykt information end den, der i snæver forstand har at gøre med rollen som aktiv samfundsborger" (Betænkning 972, 1983, p. 91). Der var dog også stemmer i kommissionen, der fastholdt dagpresseudvalgets krav til pressen og insisterede på, at "[...] de trykte medier, der ikke direkte udfylder en samfunksfunktion ved at medvirke i den politiske proces, har (...) ikke samme krav på aktiv interesse som dagspressen" (Betænkning 972, 1983, p. 91).

En tiltagende økonomisk og erhvervspolitisk drejning kommer også til syne i kommissionens anbefalinger til regeringen om at øge tilskuddene til DFI. Her hedder det, at udviklingen af ordningen skal tilrettelægges og bruges "som et redskab til at stimulere interessen for frivilligt at foretage den strukturrationalisering og gennemføre de former for teknisk samarbejde, som kommissionen har efterlyst" (Betænkning 972, 1983, p. 95).

Støtteordningen beskrives altså som et middel til at forbedre virksomhedernes økonomi og konkurrencedygtighed. Baggrunden for anbefalingen var, at udvalget vurderede, at afstanden mellem den økonomiske og redaktionelle ledelse på de fleste aviser havde givet u hensigtsmæssige "økonomiske og omkostningsmæssige konsekvenser" (Betænkning 972, 1983, p. 88). Nogle medlemmer af udvalget mente, at den redaktionelle ledelse i højere grad skulle tage økonomiske hensyn, mens andre protesterede over denne orientering mod "det markedsføringsmæssige" med henvisning til, at "et dagblad er et kreativt produkt" (Betænkning 972, 1983, p. 88). Også her ses altså igen en modsætning mellem det kulturpolitiske syn på pressen og et mere erhvervspolitisk.

Denne tilsyneladende skærpede mediepolitiske uenighed kan tilskrives kommissionens størrelse, det forhold, at langt flere typer af medier var repræsenteret, og at den omtalte gruppe af medier var bredere end kun dagblade (Betænkning 1029, 1985, p. 235). Også den definitive overgang fra den mere politisk orienterede partipresse og til en mere kommerciel omnibuspresse kan ses som en forklaring på den øgede forbrugerpolitiske retorik, idet omnibusavisernes indhold rakte ud over de rent politiske emner (Hjarvard, 1995).

Også på Christiansborg blev mediestøttespørgsmålet diskuteret og de mediepolitiske modsætningsforhold tegnet skarpt op. I 1980 stillede SF et forslag om at indføre produktionsstøtte til økonomisk trængte publikationer. Argumentet var, at en styrkelse af de mindre blade og en forbedring af mulighederne for at etablere nye projekter ville kunne "bidrage til mangfoldigheden" (Beslutningsforslag nr. 90, 1981). Venstre afviste principielt ideen med henvisning til, at det ville øge den politiske indflydelse på pressen, som Povl Brøndsted formulerede det:

[...] hvis vi skal til at give offentlig støtte til bladene skal vi også have nogle til at kontrollere bladene. [...] det betyder en styring [...], det betyder en til formålet særligt oprettet instans, der skal finde ud af, hvem der er værdige og ikke-værdige i kulturel og politisk henseende til at få støtte, og skal definere, hvad der skal forkastes. [...] Derfor må man se i øjnene, at det ikke er den fri presse mere, i det øjeblik, der kommer offentlige midler ind i pressen (Folketingstidende 1980-81, sp. 10792).

Citatet optegner ikke kun den ideologiske forskel mellem de to fløje, men demonstrerer også Venstres forståelse af de eksisterende ordninger: Hverken momsfratagelsen, portolettelse eller DFI-midlerne – som de borgerlige partier støttede op om – var tilsyneladende at betragte som "offentlige midler i pressen".

Samme forståelse kommer til udtryk i et indlæg fra Grethe Fenger Møller, der fastslog, at Det Konservative Folkeparti var "uenige i det principielle, at trykte medier skal have statsstøtte" (Folketingstidende 1980-81, sp. 10793). De borgerlige partier stod altså for et mere liberalistisk syn på mediernes rolle og fremhævede pressefriheden som det afgørende mediepolitiske argument, mens venstrefløjen stod for et mere demokratisk-korporativt syn på medierne som kulturpolitiske institutioner. De indirekte mediestøtteordninger blev således udviklet og forhandlet i spændingsfeltet mellem kultur- og erhvervspolitik og liberalistiske og demokratisk-korporative idealer. De tvetydige – og manglende – formålsbeskrivelser betød, at ordningerne kunne fortolkes både som regulær pressestøtte og som en form for erhvervsstøtte, der stod i modsætning til de mere regulerende ordninger, der fandtes i Norge og Sverige. Op igennem 1990'erne og særligt efter årtusindskiftet begyndte disse skarpe mediepolitiske modsætningsforhold dog at opløse sig.

Direkte og selektive ordninger

Allerede i 1994 blev et nyt mediepolitisk udvalg nedsat af Statsminister Poul Nyrup Rasmussen. Ligesom under Mediekommissionen var medieudvalgets opgave bredt formuleret at "overveje tilrettelæggelsen af en fremtidig mediepolitik" (Betænkning 1320, 1996, p. 499). Udvalget anbefalede overordnet en fastholdelse af de eksisterende økonomiske ordninger for pressen, men foreslog en udvidelse af adgangen til porto- og distributionsstøtte og indførelsen af en nødhjælp til dagblade i økonomiske vanskeligheder (Betænkning 1320, 1996, p. 231). Forslaget byggede på Mediekommissionens tanker om annoncekompensation og førte i 1997 til indførelsen af den første direkte driftsstøtte, der kunne tildeles for fire år ad gangen (Lov nr. 57, 1997). Tildelingen af midlerne stod DFI for, og pengene blev – som det allerede syntes planlagt under folketingsbehandlinger² – brugt til at hjælpe Information og Kristeligt Dagblad igennem deres økonomiske vanskeligheder.

Indførelsen af den fireårige ydelse indikerer et mediepolitisk nybrud, idet det ikke alene gør op med modstanden mod at yde direkte driftsstøtte, men også med modviljen mod selektiv støtte til udvalgte medier, der formodes at have en særlig demokratisk betydning (Betænkning 1320, 1996, p. 292). Samtidig bragte Medieudvalget et principielt standpunkt

ind i debatten, der både peger bagud mod Mediekommisionens diskussioner om en udvidelse af forståelsen af mediernes samfundsansvar og frem imod det nye årtusindes diskussioner om ligestilling af de forskellige platforme:

Medieudvalgets principielle holdning er [...], at alle danske medier, fordi de på hver sin måde er del af den demokratiske debat og bidrager til den kulturelle og sociale udveksling i samfundet, så vidt bør stilles lige gunstigt (Betænkning 1320, 1996, p. 292).

På den ene side tyder citatet på en bredere forståelse af pressens samfundsmæssige rolle end den udelukkende politisk funderede, der blev udtrykt i 1969-betænkningen. På den anden side kan det også ses som udtryk for en ændring i mediestrukturen, hvor der ikke længere kan skelnes lige så skarpt mellem den publicistisk orienterede dagspresse og andre mere kommercielt orienterede medietyper (Willig, 2007; Søndergaard & Helles, 2012, p. 77).

Nye medier voksede i årene omkring årtusindskiftet frem på både print og net, og udfordrede den eksisterende konkurrencestruktur – og dermed mediestøtteordningerne. Det konkursramte dagblad Dagen havde fx fået en stor del af DFI-midlerne, hvilket førte til, at der i 2004 blev nedsat en arbejdsgruppe, der skulle undersøge og komme med anbefalinger til ændringer af ordningen. Konklusionen blev, at den halvt offentlige, halvt private konstruktion, som instituttet siden starten i 1970 havde været bygget op omkring, ikke fungerede efter hensigten (Betænkning 1445, 2004, p. 123).

DFI blev derfor nedlagt og erstattet af det udelukkende offentligt finansierede Dagbladsnævnet. I nævnet måtte ikke længere sidde repræsentanter for de enkelte medievirksomheder, men i øvrigt fortsatte det DFI's støttepraksis, og de statslige tilskud forblev på det samme niveau. Oprettelsen af Dagbladsnævnet kan ses som endnu et skridt i retningen mod mere direkte statsstøtte, ligesom loven antydede, at modtagerne af støtte i højere grad end tidligere skulle vurderes efter deres indhold og samfundsmæssige ansvarlighed:

Dagbladsnævnet fremmer sit formål ved at yde økonomisk støtte til dagblade og dagbladslignende publikationer, som efter deres art og indhold er egnede til at fremme et alsidigt udbud af nyheder og analyser af betydning for den offentlige debat i et demokratisk samfund (Lov nr. 576, 2004-05).

Bag oprettelsen af nævnet stod Statsminister Anders Fogh Rasmussen, hvis parti et par årtier tidligere havde været massive modstandere af instanser, der skulle "finde ud af, hvem der er værdige og ikke-værdige i kulturel og politisk henseende til at få støtte" (Folketings-tidende 1980-81, sp. 10792).

Pressefriheden og frygten for statslig regulering af pressen blev ikke diskuteret i forbindelse med loven. Statsministeren fokuserede i stedet for på de erhvervspolitiske fordele ved ændringen, som han mente ville forenkle administration og sagsbehandling og sikre "en bedre beskyttelse af ansøgernes forretningshemmeligheder" (L 100, 2004-05). Heller ikke, da de indirekte portolettelser i årene efter gradvist blev lagt om til direkte distributions-

støtte (på grund af privatiseringen af Postvæsnet) var den tidligere skepsis imod direkte støtte et tema i debatten.

Udover at selve fordelingen af støtten blev mere direkte med indførelsen af distributionsstøtte, blev også denne støtteordning i højere grad rettet mod særligt økonomisk udsatte publikationer. Mens de midler, der blev fordelt via hovedordningen blev spredt jævnt blandt aviserne på baggrund af disses udgifter, kunne de mindre aviser også få tilskud fra en supplementspulje, hvis de havde tilstrækkeligt med redaktionelt stof – og altså færre annoncer (Bekendtgørelse nr. 1310, 2007).

I det hele taget betød ændringen en eksplicitering af de krav, der blev stillet til støttede medier. Det blev fx slået fast i loven, at mediets målgruppe skulle være bred, indholdet "bredt" og "aktuelt" samt omhandle "politik, samfundsøkonomi og kultur", ligesom mindst halvdelen skulle være "aktuelt nyhedsstof" (Bekendtgørelse nr. 1310, 2007). Tidligere havde kravene til aviser, der kunne få portolettelser stort set kun været, at de udkom regelmæssigt.³

Den mediepolitiske konflikt imellem tilhængere af direkte, selektiv støtte til medier og modstanderne af sådanne forsøg på at regulere mediemarkedet efter kulturpolitiske idealer smuldrede altså tilsyneladende op igennem 00'erne. Opmærksomheden blev i stigende grad rettet mod, hvordan kvaliteten i nyhedsudbuddet kunne sikres.

Udredningen af den fremtidige offentlige mediestøtte (Rambøll Management Consulting, 2009) og nedsættelsen af Mediestøtteudvalget (*Demokratistøtte, fremtidens offentlige mediestøtte*, 2011) demonstrerede desuden, at det ikke længere kunne betvivles, at den danske stat ydede økonomisk støtte til pressen. Debatten handlede således i tiltagende grad om, hvordan pengene skulle fordeles mellem det voksende antal medier og platforme, fremfor om principielle problemer i statslige tilskud til medier. Samtidig betød særligt internettets massive udbredelse, at den traditionelle skelnen mellem offentlig radio og tv og private aviser gradvist blev mere mudret (Søndergaard & Helles, 2012, p. 77). Forskellen på og konkurrencen mellem public service-medier og støttede, private medier blev dermed stadig mere aktuelle emner i den mediepolitiske debat. Samtidig kom der mere fokus på, hvad de støttede medier ventedes at levere til gengæld for støttekronerne, som det tydeligt kommer til udtryk i Mediestøtteudvalgets introduktion af begrebet "demokratistøtte" (*Demokratistøtte, fremtidens offentlige mediestøtte*, 2011).

Mediestøtteloven

Mediestøtteudvalget blev nedsat i 2010 som en konsekvens af *Udredningen af den fremtidige offentlige mediestøtte*, som Rambøll Management Consulting i samarbejde med blandt andre Anker Brink Lund havde præsenteret året forinden. Udredningen konkluderede, at støtteordningerne fastholdt den eksisterende mediestructur og dermed modarbejdede intentionerne om at øge mangfoldigheden og udviklingen af nye projekter:

[...] de eksisterende mediestøtteordninger er præget af forskellige og delvis modstridende formål, der primært er rettet mod platformsspecifikke mediegrupper. Derved afspejler mediestøtten på projektniveau en lang række konkrete hensyn, som har været helt legitime på det tidspunkt, de enkelte ordninger er blevet indført, men som kun i begrænset omfang er udviklingsorienterede og fremtidsrettede [...] (Rambøll Management Consulting, 2009, p. 5).

Mediestøtteudvalgets opgave bestod derfor i at komme med forslag til, hvordan et nyt system kunne implementeres og i højere grad imødekomme den ændrede mediestruktur og konkurrenceforholdene. Udvalgets konklusion var, at mediestøtte var at betragte som demokratistøtte og derfor burde fordeles til de medier, der – uanset platform – tjente demokratiet. Distributionsstøtten skulle derfor lægges om til en produktionsstøtte, der ikke var bundet til udgivelser på papir.

De traditionelle dagblade skulle altså ikke længere forfordes, hvorfor udvalget også foreslog en "neutralisering af fordelene ved 0-moms" gennem en forhøjelse af lønsumsafgiften (*Demokratistøtte, fremtidens offentlige mediestøtte*, 2011, p. 78).⁴

Tre år efter Mediestøtteudvalgets rapport blev den nye Mediestøttelov præsenteret. Vedtagelsen i december 2013 erstattede både lovene om distributionsstøtte og Dagbladsnævnet med én lov, der for første gang anvendte betegnelsen "mediestøtte" i selve lovteksten. Distributionsstøtten er ændret til produktionsstøtte, der stadig fordeles gennem en hoved- og en supplementsordning, men beregnes ud fra antallet af redaktionelle medarbejdere. Ligeledes er de forskellige projektpuljer til fx innovation og sanering bevaret og svarer nogenlunde til Dagbladsnævnets bevillinger. Målgruppen er udvidet til "trykte og skrevne internetbaserede nyhedsmedier", som der til gengæld stilles en række nye indholds- og produktionskrav til. Blandt andet kræves det, at et støtteværdigt medie har mindst tre redaktionelle medarbejdere samt en ansvarshavende redaktør, henvender sig til en bred læserkreds, leveres i hele landet på ens vilkår, udgøres af mindst 50 procent redaktionelt og aktuelt nyhedsstof, behandler politiske, samfundsrelaterede og kulturelle temaer og producerer selvstændig journalistik. Til gengæld er kravene til udgiveshyppighed mindsket markant, og et medie, der udkommer ned til ti gange om året, kan nu opnå støtte (Lov nr. 1604, 2013, p. 1).

Loven blev vedtaget med et snævert flertal bestående af regeringen og Enhedslisten, mens de borgerlige partier stemte imod. Venstre argumenterede for, at ændringerne ville gå for hårdt ud over dagbladene, og at loven ikke er konsekvent nok i opgøret med den hidtidige støttepraksis. Venstres medieordfører, Ellen Trane-Nørby, er tilmed blevet en varm fortaler for at integrere licens- og mediestøtteordningen og sagde blandt andet under behandlingen af loven:

[...] det er ærgerligt, at man ikke fra regeringens side ønsker at [...] sammentænke mediestøtten med den måde, vi giver licens på, altså træffe nogle beslutninger, der på sigt sikrer, at vi har én lovgivning og ikke to lovgivninger" (L 20, 2013).

Fra at have været principielle modstandere af støtte til de privatejede medier, er Venstre altså blevet tilhængere af at lægge mediestøtten sammen med public service-ordningerne, hvor traditionen for kulturpolitisk regulering og kontrol må siges at være endnu stærkere. Også medieres principielle modstand mod direkte statsstøtte på grund af frygt for politisk regulering synes at have ændret sig i løbet af de seneste årtier. Mens dagpresseudvalget i 1969 lagde pressens egen modstand til grund for at fraråde indførelsen af direkte støtte, var det et udvalg, der for en stor del bestod af medierepræsentanter, der i 2011 anbefalede indførelsen af produktionsstøtte (Flensburg 2014, p. 101).

Mellem kultur- og erhvervspolitik

Udviklingen af de forskellige støtteordninger viser, at statsstøtte til private medier i løbet af de sidste 50 år er blevet et mere accepteret mediepolitisk redskab i Danmark. Fra primært at være del af anden lovgivning (fx Post- og Momsloven) er støtteordningerne i stigende grad blevet samlet i en egentlig mediepolitisk lovgivning under Kulturministeriet.⁵ Begrundelserne for støtteordningerne er blevet mere eksplicite, og der er tilsyneladende større politisk konsensus om de principielle mediepolitiske målsætninger.

Samtidig er de krav, der følger med støttekronerne blevet øget. Medierne forventes således i stigende grad at kunne dokumentere deres værdighed til offentlige midler. Udviklingen kan forstås som del af et politisk og bureaukratisk paradigmeskifte, der også har ramt sektorer som sundheds-, social- og skoleområdet. Det er dog i sig selv påfaldende, at de private nyhedsmedier anses som legitime genstande for en sådan regulering. Også sammenligningerne mellem mediestøtte og licenslovgivning vidner om en mere kulturpolitisk forståelse af pressen som en form for social eller kulturel institution, der skal tjene samfundets interesser.

Tidligere – og særligt i 1980'erne og 90'erne – lagde kommissionsrapporterne i højere grad vægt på mediernes erhvervmæssige position. Mediekommissionen lagde fx op til, at aviserne i højere grad skulle tilnærme sig "almindelig erhvervmæssig praksis" (Betænkning 972, 1983, p. 88), og i betænkningen fra Medieudvalget omtales nyhedsmedierne som "erhvervsvirksomheder med de driftsøkonomiske krav, det indebærer". Medieudvalget understregede videre, at nyhedsmedierne "Til trods for deres samfundsmæssige betydning (...) ikke opfattes som en offentlig tjenesteydelse, borgerne får stillet til rådighed, fordi den er vigtig for dem" (Betænkning 1320, p. 23). Der markeres altså en tydelig afstand til de mere kulturpolitiske institutioner i samfundet – fx public service-medierne.

Mediestøtteudvalgets rapport fra 2011 er derimod gennemsyret af den kulturpolitiske logik og beskriver eksplicit nyhedsmedierne som "en demokratisk institution i samfundet, der sikrer borgerne væsentlig information, oplysning og kulturel spredning og styrker den demokratiske debat" (*Demokratistøtte, fremtidens offentlige mediestøtte*, 2011, p. 10). At mediernes defineres som en demokratisk institution i samfundet legitimerer, at de kan støttes og til en vis grad reguleres fra statens side.

Denne mediepolitiske udvikling kan synes overraskende, idet forskningen i øvrigt peger på en svækkelse af det demokratisk-korporative system og en større afstand mellem det politiske og det journalistiske felt (Hallin & Mancini, 2004; Willig, 2007). Det kan synes paradoksalt, at det i et mediesystem, der baserer sig på mere liberale logikker, bliver mere legitimt for det politiske niveau at regulere medierne. Mediestøttens udvikling kan således ses som udtryk for, at visse politisk-strukturelle faktorer fastholder den demokratisk-korporative models dominans i mediesystemer som det danske. Et forbehold, som Hallin & Mancini da også tilføjer til hypotesen om konvergensen med den liberale model:

We have also noted that there are important factors that limit, and in some ways might even reverse, the process of convergence toward the Liberal Model. Differences among national political systems remain substantial and are likely to prevent complete homogenization of media systems for the foreseeable future (Hallin & Mancini, 2004, p. 295).

I det perspektiv kan mediestøtten ses som en form for bremseklo for tilnærmelsen mod et mere liberalt mediesystem, idet den fastholder tæt forbindelse med mellem stat og medier.

Udviklingen af en mere kulturpolitisk og traditionelt demokratisk-korporativ mediestøtte kan dog også ses som et resultat af netop liberaliseringen og kommercialiseringen af pressen. Som Syvertsen påpeger, er det en oplagt konsekvens af, at medierne i højere grad agerer og forstår sig selv som erhvervsvirksomheder, at den mediepolitiske tillid bliver mindre, og reguleringen strammes (Syvertsen, 2004b, p. 37).

Særligt kommissionsbetænkningerne fra starten af perioden vidner om en tillid til, at pressen ikke er drevet af økonomiske logikker. Den gule betænkning fra 1969 fastslår fx, at "(...) dagbladsdrift ikke i samme omfang eller på samme måde som anden erhvervsvirksomhed er motiveret ved ønsker om økonomisk udbytte end sigte på gevinstmaksimering" (Betænkning 536, 1969, p. 52). Også Mediekommissionen påpegede, at det ikke er målsætningen for aviserne "at give så stort et afkast som muligt (overskudsmaksimering). Andre hensyn tillægges større vægt, f.eks. ønsket om at levere en stor og god avis, at få bladets meninger udbredt osv. [...]" (Betænkning 972, 1983, p. 47).

Dette syn på medierne passede godt sammen med de indirekte støtteordninger, idet disse gav aviserne forskellige økonomiske fordele uden at stille specifikke krav til gengæld. Når direkte pressestøtte gentagne gange blev afvist, kan det altså også ses som udtryk for, at der herskede en større tillid til, at medierne af sig selv prioriterede kvalitet og efterlevede publicistiske principper. Mediestøtten var dermed en form for kompensation for de opgaver, som pressen automatisk påtog sig. Den gule betænkning indfanger denne tillid i en bemærkning om, at "(...) en sund presseøkonomi i sig selv er betingelsen for bladernes evne til varigt at udfylde pressens funktion" (Betænkning 536, 1969, p. 50). Tilmed var det en pointe i Mediekommissionen, at aviserne skulle påvirkes til større økonomisk ansvarlighed, og de publicistiske prioriteringer vurderedes altså som værende for dominerende.

I dag er den økonomiske orientering en realitet i langt de fleste mediehuse. Derimod lader den politiske tillid til, at medierne af sig selv prioriterer kvalitet og samfundsansvar, til at være svækket. Mediepolitikken fokuserer således ikke så meget på de enkelte medievirksomheders økonomi, men mere på de journalistiske produkter. Det fremgår fx af mediestøttelovens redaktionelle krav til de støttede medier og af det generelle fokus på kvalitet:

Mediestøtte skal således sikre, at der fortsat produceres og udbredes publicistisk indhold af høj kvalitet i Danmark, og at indholdet spredes på flest mulige relevante platforme til flest mulige borgere (Lov nr. 1604, 2013).

Dette fokus på indholdet kan først og fremmest ses som udtryk for, at et stigende antal medier kan få adgang til støtten, og der derfor er brug for klarere kriterier for, hvordan den uddeles. Samtidig bliver den også en måde at påvirke disse medievirksomheders journalistiske produkter og efterleve kulturpolitisk definerede målsætninger. Mediestøtten kan således siges at have udviklet sig fra en økonomisk kompensation til politisk eller publicistisk motiverede virksomheder til at blive en motivation for, at disse i højere grad økonomisk orienterede virksomheder producerer indhold efter publicistiske og demokratiske principper.

De seneste ændringer af mediestøtten kan dermed ses som udtryk for et øget mediepolitisk behov for at regulere ikke kun mediemarkedet men også indholdet. Ses dette i forhold til teorien om segmentpressens fremvækst er det interessant, at mediestøtteloven netop lægger vægt på en emne- og modtagermæssig bredde og altså kan ses som et forsøg på at styrke forhold, der kendetegner omnibuspressen. Spørgsmålet er dermed, om den danske mediestøtte har den tilsigtede effekt, eller om det danske pressesystem – ligesom i 1960'erne – allerede har ændret sig så meget, at politisk regulering ikke kan bremse udviklingen. For at kunne svare på det, er der brug for nærmere studier af den aktuelle lovs betydning for de støttede medier og for den overordnede mediestruktur.

Konklusion

Figuren herunder giver et overblik over de grundlæggende forandringer i den danske mediestøtte, som artiklen har beskrevet. Den er inspireret af Willigs (2007) præsentation af kendetegnene ved de tre perioder i det danske pressesystems udvikling og skal således forstås som en mediepolitisk dimension til teorien om udviklingen af segmentpressen. Perioderne skal ikke forstås som faste størrelser, der indrammes af specifikke årstal, men nærmere som udtryk for, hvordan forskellige strukturelle forhold til forskellig tid spiller sammen.

Figuren illustrerer udviklingen af støtteforanstaltninger siden periodens begyndelse, og at disse ordninger har fået stadig mere karakter af decideret, direkte statsstøtte, begrundet i særskilt lovgivning. Antallet af medier, der kan søge støtte, er vokset gennem perioden, samtidig med at der bliver stillet stadig højere krav til modtagerne. Således skal medierne i dag leve op til flere indholds- og produktionskrav end for få år siden.

Dette kan ses som udtryk for, at mediestøtten i højere grad er blevet et kulturpolitisk reguleringsredskab, der bruges til at påvirke ikke kun mediestrukturen og markedet, men også de redaktionelle forhold. Mens denne kulturpolitiske logik tidligere var kontroversiel blandt både politikere og pressefolk, synes den i dag i langt højere grad at være accepteret. Mediestøtte er i det hele taget blevet et langt mere legitimt mediepolitisk tiltag, som der er bred politisk opbakning til. Selv partier, der for få årtier siden end ikke anerkendte, at de daværende indirekte støtteordninger var egentlig mediestøtte, argumenterer i dag for, at mediestøtten og den traditionelt mere kulturpolitiske licenslovgivning lægges sammen.

Over den behandlede periode er der altså tilsyneladende sket et mediepolitisk skift, hvor det er blevet langt mere legitimt for staten at involvere sig i journalistiske spørgsmål. Argumenter om pressens frihed og armslængdeprincipper synes at være trådt i baggrunden til gengæld for målsætninger om at fremme den journalistiske kvalitet og styrke mediernes demokratiske ansvarlighed. Pressen behandles således i højere grad end tidligere som en social og kulturel institution, som staten har et ansvar for – og en ret til – at involvere sig i. Denne udvikling tyder på, at demokratisk-korporative logikker står stærkere i den danske mediepolitik, til trods for at dette mediesystem på andre punkter synes at blive svækket. Den danske mediestøtte kan dermed ses som en af de modtendenser, Hallin og Mancini påpeger, kommer i kølvandet på den liberale models stigende udbredelse (2004, p. 295).

Syvertsens vurderinger af, at den europæiske mediepolitik generelt fjerner sig fra sit kulturpolitiske udgangspunkt og bevæger sig mod erhvervs politikken synes altså ikke at gælde i en dansk kontekst. Tværtimod er den kulturpolitiske legitimering af mediestøtten taget til og er blevet langt mere eksplicit i lovgivningen. Udviklingen understøtter dog pointen om, at der i dag stilles flere krav til medierne fra politisk side. Mediestøttelovens specifikke krav til andelen af redaktionelt indhold, emner og medarbejdersammensætning kan således forstås som udtryk for, at tilliden til medierne er svækket. Mens de indirekte støtteordninger repræsenterede en tillid til, at pressen naturligt påtog sig samfundsmæssige opgaver og skulle kompenseres for de økonomiske konsekvenser heraf, fremstår den moderne mediestøtte i højere grad som et incitament for medierne til at påtage sig disse publicistiske opgaver.

	Partipresse / 1918-1960'erne	Omnibuspresse / 1960'erne - ca. 2000	Segmentpresse / 2000-
Støtteordninger	Portolettelser	Portolettelser/ distribu- tionsstøtte, 0-moms, låne- garanti og mindre tilskud	Redaktionel produkti- onsstøtte, projektstøtte, 0-moms
Støtteform	Indirekte	Indirekte – tiltagende direkte	Direkte (0-moms fortsat indirekte)
Adgangskrav	Udgivelsesform og -hyp- pighed	Udgivelsesform og -hyppighed, platform, ejerskab, distribution	Indhold (emner og redak- tionel bearbejdning), ejer- skab, medarbejderantal, ledelsesstruktur, modta- gergruppe, levering
Støttemodtagere	Dagblade	Dagbladslignende publi- kationer	Skrevne nyhedsmedier
Formålsbeskrivelser	Utydelige	Tvetydige	Tydelige
Mål for regulering	Sikring af politisk debat og oplysning	Sikring af udbud af medier/ publikationer	Kvalitetssikring af nyheder / redaktionelt indhold
Mediepolitisk diskurs	Både kultur- og erhvervs- politisk	Tiltagende erhvervs- politisk	Primært kulturpolitisk

Referencer

- Beslutningsforslag nr. 90 (1981) om statsstøtte til trykte medier. *Folketingstidende* 1980-81, tillæg A, IV, sp. 4183.
- Betænkning nr. 536 (1969) om dagspressen og samfundet. Konsulteret 30. september 2014. <https://www.statensnet.dk/betaenkninger/vis.cgi?nummer=0536-1969>.
- Betænkning nr. 972 (1983) om de trykte mediers økonomi og beskæftigelse. Konsulteret 30. september 2014. <https://www.statensnet.dk/betaenkninger/vis.cgi?nummer=0972-1983>.
- Betænkning nr. 1029 (1985) om dansk mediepolitik. Konsulteret 30. september 2014. <https://www.statensnet.dk/betaenkninger/vis.cgi?nummer=1029-1985>.
- Betænkning nr. 1320 (1996) om medierne i demokratiet. Konsulteret 30. september 2014. <https://www.statensnet.dk/betaenkninger/vis.cgi?nummer=1320-1996>.
- Betænkning nr. 1445 (2004) om Dagspressens Finansieringsinstitut. Konsulteret 30. september 2014. https://www.stm.dk/publikationer/betkn_dagpr/index.htm.
- Blach-Ørsten, Mark & Willig, Ida (2013). 'Print og netaviser i Danmark, USA og Frankrig'. *Journalistica* 1, pp. 197-208.
- Demokratistøtte, fremtidens offentlige mediestøtte* (2011). Rapport fra udvalget om den fremtidige offentlige mediestøtte. Styrelsen for Biblioteker og Medier. Konsulteret 30. september 2014. <http://www.kulturstyrelsen.dk/fileadmin/publikationer/Rapporter/Demokratistoette.pdf>.
- Folketingstidende 1962-63, Forhandlingerne II, sp. 2692-2704.
- Folketingstidende 1966/67, Forhandlingerne, sp. 2723
- Folketingstidende 1980-81, Forhandlingerne, sp. 10788-10815
- Hallin, Daniel C. & Mancini, Paolo (2004). *Comparing Media Systems. Three Models of Media and Politics*, Cambridge: Cambridge University Press.

- Hjarvard, Stig (1995). *Nyhedsmediernes rolle i det politiske demokrati*. Statsministeriet, Medieudvalget. Konsulteret 30. september 2014. <http://smu.imv.au.dk/hjarvard/3.html#3.1>.
- Jensen, Klaus Bruhn (red.) (2001). *Dansk Mediehistorie bind 1-4*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- L 20 (2013): Forslag til lov om mediestøtte. Konsulteret 30. september 2014. <http://folketingstidende.dk/samling/20131/lovforslag/L20/index.aspx>.
- L 57 (1997): Forslag til lov om ændring af økonomisk bistand til Dagspressens Finansieringsinstitut (Nye tildelingskriterier og tilsynsrådets sammensætning). Konsulteret 30. september 2014. <http://webarkiv.ft.dk/?Samling/19971/udvbilag/00337006.htm>.
- L 100 (2004-05): Forslag til lov om Dagsbladsnævnet. Konsulteret 30. september 2014. <http://www.ft.dk/samling/20042/lovforslag/l100/index.htm>.
- Lov nr. 192 (1984) om økonomisk bistand til Dagspressens Finansieringsinstitut *Lovtidende 1984*, A, p. 142
- Lov nr. 214 (1970) om økonomisk bistand til et finansieringsinstitut for dagspressen. *Lovtidende 1970*, A, I, p. 584.
- Lov nr. 261 (1981) om ændring af merafgiftsloven (afgiftsfrigivelse for månedsaviser). *Lovtidende 1981*, A, I, p. 698.
- Lov nr. 576 (2005) om Dagbladsnævnet. Konsulteret 30. september 2014. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=20989>.
- Lov nr. 1604 (2013) om mediestøtte. Konsulteret 30. september 2014. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=161108>.
- Lund, Anker Brink & Lindskow, Kristian (2011). 'Offentlig mediestøtte fra post privilegier til licensforlig'. *Økonomi og politik*, 84 (1), pp. 46-60.
- Lund, Erik & Siune, Karen (1981). Statslig støtte – statslig styring? : aspekter af udredningslitteraturen om de elektroniske og trykte medier. *Pressens årbog*, pp. 340-358.
- Mortensen, Frands (2013). *Overholder nulmomsten dagbladenes kriterier?* Arbejdspapir Rambøll Management Consulting (2009). *Udredning af den fremtidige offentlige mediestøtte*. København.
- Roppen, Johann (2012). *Mediestruktur og mediestøtte i Norden (1960-2010)*. Norsk Medieforskarkonferanse, Kristiansand.
- Siune, Karen (1984). *Politik og medier*. Aarhus: Politica.
- Syvertsen, Trine (2004a). *Mediemangfold*. Kristiansand: IJ Forlag.
- Syvertsen, Trine (2004b). 'Mediepolitik – Mellom kultur- og næringspolitikk'. *Nordisk kulturpolitisk tidskrift*, 1, pp. 16-47.
- Søllinge, J.D. & Thomsen, N. (1989). *De danske aviser 1634-1989 bind 1-3*, Dagpressens Fond. Odense: Odense Universitetsforlag.
- Søndergaard, H. & Helles, R. (2012) 'Danish media policy in Evangelia Psychogiopoulou' (eds.) *Understanding media policies: A European perspective*. Hampshire: Palgrave Macmillan, pp. 70-84.
- Willig (Schultz), I. (2007). 'Fra partipresse over Omnibuspresse til Segmentpresse'. *Journalistica*, 5, pp. 5-26.
- Åkerstrøm Andersen, N. (1995). *Selvskabt forvaltning – forvaltningspolitikens og centralforvaltningens udvikling i Danmark fra 1900-1994*. Frederiksberg: Nyt fra samfundsvidenskaberne.

Noter

- 1 Den økonomiske gevinst ved, at der ikke skal betales moms af avissalget, er i løbet af de sidste 50 år kun blevet større, idet den procentandel, momsen udgør, er steget. I 2007 fritog ordningen aviserne for udgifter på i alt 1,1 milliard kroner (Rambøll Management Consulting, 2009).
- 2 Under behandlingen af lovforslaget pegede SF netop på disse to dagblades økonomiske vanskeligheder som begrundelse for loven: "(...) hvis man skal sikre pluralismen, er det efter vores opfattelse de aviser,

som ikke får annoncer – og for at sige det rent ud Information og Kristeligt Dagblad – som i virkelighedens verden har svært ved at overleve” (L 57, 1997-98).

- 3 Udgivelseskravene ændrede sig en smule igennem perioden, men ordningen tilgodeså primært dagbladene. I 1990'erne betød ændringer i Postloven, at der blev tilføjet krav om antal sider, at mediet ikke må have et reklamesigte eller henvende sig til en begrænset erhvervsreds (Bekendtgørelse nr. 120, 1995).
- 4 Når 0-momsen ikke kan udvides til andre medietyper skyldes det, at den i dag eksisterer på en dispensation fra EU.
- 5 Bortset fra 0-momsen, der stadig administreres af Skatteministeriet.

*Sofie Flensburg, Videnskabelig assistent,
cand.comm. i Journalistik og Historie
Institut for Kommunikation, Virksomhed og Informationsteknologier
Roskilde Universitet
ansofl@ruc.dk*